Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги
Навоий давлат педагогика институти

Ўзбек адабиёти кафедраси

Тузувчилар: филология фанлари номзоди, доцент Тоҳир Хўжаев
ўқитувчи Мунира Худоёрова

“Ўзбек адабиёти тарихи”дан
педагогика институти ўзбек тили ва адабиёти факультетларининг сиртқи бўлим III курс талабалари учун назорат ишлари
м а в з у л а р и

Навоий – 2005

Ўзбек тили ва адабиёти факультети сиртқи бўлим талабалари «Ўзбек адабиёти тарихи» (мумтоз адабиёт) дан учинчи ва бешинчи семестрда назорат иши ёзадилар. Ушбу услубий кўрсатмада назорат иши мавзулари берилган. Талабаларга назорат иши ёзишга оид кўрсатмалар, мавзуни ёритиш, фикрини ёзма ва оғзаки баён этиш, назорат ишига қўйилган талабларга доир тавсиялар баён қилинган. Шунингдек, ушбу услубий кўрсатма кундузги ва сиртқи бўлим талабалари учун курс ишлари, битирув малакавий ишлари ёзишда муҳим аҳамиятга эга.

Масъул муҳаррир: филология фанлари номзоди
О.Қаюмов

Тақризчилар: доцент **М.Фармонова**
доцент **А.Холмуродов**

Навоий давлат педагогика институти Илмий кенгаши (2005 йил мажлиси) қарорига асосан нашрга тавсия этилган.

Кириш

Ўзбек мумтоз адабиёти намуналарини муфассал ўрганиш, шоирларимиз асарларининг мазмун-моҳиятини етарлича тушуниш, мисраларни имкон қадар таҳлил қила олиш талабаларимиз олдидаги энг муҳим вазифалардан. Ўзбек филологияси факультети кундузги бўлим талабалари адабиёт тарихини бир мунча кенгроқ ўрганадилар. Сиртқи бўлимда эса соатлар анчагина қисқарган. Берилган аудитория соатлари асосида мумтоз адабиётимиз билан етарлича танишиш имкони йўқ. Шу сабаб ҳам сиртқи бўлим талабалари II курс 3-семестрда ва III курс 5-семестрда ўзбек мумтоз адабиётидан назорат иши ёзадилар. Бу нарса уларнинг фан юзасидан назарий билимларини бир оз бўлса-да тўлдириши мумкин.

Назорат ишлари сиртқи бўлим талабаларининг фан бўйича мустақил иш шаклларидан бири ҳисобланади. У талабанинг ўзбек адабиёти тарихидан бирор ижодкор, айрим асарлар юзасидан ҳар томонлама чуқур, мукаммал билимга эга бўлишига ёрдам беради. Айни пайтда, талабанинг фанга оид назарий билими Давлат таълим стандартлари, бакалавриат йўналишидаги ўқув дастурларига мувофиқ келиши, мавзуларни мустақил тарзда қанчалик ўзлаштириб бораётганини текшириш воситаси ҳамдир.

Назорат ишини ёзишда талабалар олдига қўйиладиган талаблар, у эътибор бериши лозим бўлган жиҳатлар қайсилар? Биз энг муҳимлари сифатида қуйидагиларни кўрсатиб ўтамиз:

- дастлаб талаба мавзуни аниқлаб олиши керак. Бунда гуруҳ журналидаги тартиб асосида (биринчи рақамли талабага 1-мавзу, иккинчисига 2-мавзу ва ҳоказо) мавзуларни олиш мақсадга мувофиқ;
- мавзуга тааллуқли матнни (бадиий асарни) тўлиқ ўқиш, материал тўплаш;
- назорат ишини ёзишда фақат дарсликка суяниб қолмаслик, кўчириб олиш усулидан воз кечиш;
- мавзуга доир илмий-назарий адабиётлар, журналларни синчиклаб ўрганиш, керакли ўринларни конспект қилиб олиш;
- мавзуни ёритишда кўпроқ янги, мустақилликка эришгандан сўнг яратилган адабиётларга суяниш;
- мавзуга етарлича тайёрлангандан сўнг, режа асосида фикрларини изчил баён этиш;
- илмий-назарий манбаларда ушбу мавзуга оид фикрларга муносабат билдириш, кўпроқ мустақил мушоҳада юритиш;
- мавзуни ёритишда фойдаланилган цитата (иқтибос)ларнинг манбаини кўрсатиб бориш;
- назорат ишини ёзиш жараёнида иложи борича фан ўқитувчиси билан учрашиб, маслаҳатлар олиб бориш;
- назорат ишини бехато, чиройли, қисқартирмасдан ёзиш;
- мавзуни оғзаки гапириб беришга тайёрланиш;
- мавзу доирасидаги ҳар бир шоир ижодидан 3-5 тача шеърлар, фикрини асословчи мисралар (20-30 қатор) ёд олиш ва ҳоказо.

«Ўзбек адабиёти тарихи» фанидан назорат ишлар мавзусини тузишда Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети томонидан тузилган «Ўзбек адабиёти тарихи» фани дастури (Бакалавриат йўналиши 5141100-Ўзбек тили ва адабиёти. Тошкент,2004) асос қилиб олинди. Шунингдек, доцентлар М.Аҳмадбоева ва П.Равшановлар томонидан тузилган «Ўзбек адабиёти тарихидан педагогика институтлари ўзбек тили ва адабиёти факультетларининг сиртқи бўлим II-III курс студентлари учун контрол ишлари тематикаси»га (Тошкент-1987) суянилди.

Барча мавзулар бўйича умумий адабиётлар:

1. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Тошкент: «Ўзбекистон», 1994.
2. Каримов И.А. Истиқлол ва маънавият. Тошкент: «Ўзбекистон», 1994.
3. Каримов И.А. Ўзбекистон XX1 асрга интилмоқда. Тошкент: «Ўзбекистон», 1999.
4. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент: «Ўқитувчи», 1980.
5. Баркамол авлод орзуси. Тошкент: «Шарқ», 1998.
6. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. 3-китоб. Тошкент: «Ўқитувчи», 1975.
7. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. Тошкент: «Ўзбекистон», 2002.
8. Мустақиллик. Изоҳли илмий-оммабоп луғат. Тошкент: «Шарқ», 2000.
9. Маллаев Н. Ўзбек адабиёти тарихи.1-китоб, Тошкент: «Ўқитувчи», 1976.
10. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. Тошкент: «Ўзбекистон», 1998.
11. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 1-том. Тошкент: «Фан», 1978.
12. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 2-том, Тошкент: «Фан», 1978.
13. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 3-том, Тошкент: «Фан», 1978.
14. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 4-том, Тошкент: «Фан», 1978.
15. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том, Тошкент: «Фан», 1980.

1-мавзу

XVII-XIX асрлар I ярмида бадиий адабиёт

Услубий кўрсатма

Бу мавзуни ёритишдан олдин давр ҳақидаги умумий маълумотга эга бўлиш зарур. Тарихий шароит, адабий ҳаёт хусусида характерли мулоҳазаларни баён этиш керак. Ушбу даврда тарихнавислик, тазкиранавислик, адабий алоқалар ҳақида қисқача тўхтаб ўтилади. Бадиий адабиёт кенгроқ ёритилади. Бу даврдаги жанрлар, уларнинг ўзига хослиги, мавзу кўлами борасида атрофлича маълумотлар берилади. Ишқ-муҳаббат, ҳажвий, маърифий, исломий, тасаввуфий ғоялар талқини ва бошқалар ҳақида мулоҳазалар юритилади.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент,1980.
2. Буюк сиймолар, алломалар. 3-китоб. Тошкент, 1997
3. Ўзбек адабиёти тарихи. 5томлик. 3-том. Тошкент: «Фан»,1978.
4. Қосимов Б., Тўхлиев Б., Йўлдошев Қ. 10-синф учун дарслик.Тошкент: «Ўқитувчи», 2004.
5. Қаюмов А. Қўқон адабий муҳити. Тошкент, 1981.

2-мавзу

Турди Фароғий - лирик шоир

Услубий кўрсатма

Турди, унинг адабий мероси ҳақида маълумот берилади. Турди-зуллисонайн шоир сифатида. Шоир шеъриятининг жанр ва мавзулари. Ғазал, мухаммас, фард каби жанрлар хусусида. Шоир шеърларида сўфиёна ғоялар ифодаси. «Тор кўнгуллик беклар...» деб бошланувчи ғазалининг ғоявий – бадиий таҳлили. Турди шеъриятининг бадиий ва тил хусусиятлари ҳақида маълумот берилади.

Матн:

1. Турди. Танланган асарлар. Тошкент, 1958.
2. Турди. Шеърлар. Тошкент, 1971.
3. Адабиёт. Мажмуа. 10-синф. Тошкент, 2004.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб, Тошкент,1980.

2. Абдуғафуров А. Ўзбек демократик адабиётида сатира. Тошкент,1961.
3. Буюк сиймолар, алломалар. 3-китоб. Тошкент, 1997.
4. Ёқубов Ҳ. Турди. Адабий мақолалар. Тошкент, 1970.
5. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 3-том.Тошкент: “Фан”, 1978.
6. Қосимов Б., Тўхлиев Б., Йўлдошев Қ. Адабиёт. 10-синф учун дарслик. Тошкент, 2004.
7. Ҳайитметов А. Мерос ва ихлос. Тошкент,1985.

3-мавзу

Турдининг «Субҳонқулихон ва унинг амалдорлари ҳақида...» ҳажвияси

Услубий курсатма

Мавзуни ёритишдан олдин Турди яшаган давр, бу вақтдаги ҳукмдорлар, ижтимоий ҳаёт ҳақида маълумот бериш керак.

Шоир ижодида ҳажвиётнинг муҳим ўрин тутиши, унинг омиллари ҳақида гапирилади. Турди асарларидаги ҳажвий жиҳатлар, алоҳида байтларга эътибор қаратилади. Сўнгра бевосита унинг Субҳонқулихон ҳақидаги ҳажвий асари таҳлилига ўтилади. Жанр хусусияти, мавзулари, бадиий жиҳатдан ўзига хослиги ёритиб берилади. Шоирнинг халққа муносабати, уларга ачиниши, Субҳонқулихон ва унинг зулмкор амалдорларини қоралаши кўрсатилади. Асардан ўн беш-йигирма мисра ёд олинади.

Матн:

1. Турди. Танланган асарлар. Тошкент, 1958.
2. Турди. Шеърлар. Тошкент, 1971.
3. Қосимов Б., Тўхлиев Б., Йўлдошев Қ. Адабиёт. Мажмуа. 10-синф. Тошкент, 2004.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб, Тошкент,1980
2. Абдуғафуров А. Ўзбек демократик адабиётида сатира. Тошкент,1961.
3. Буюк сиймолар, алломалар. 3-китоб. Тошкент, 1997.
4. Ёқубов Ҳ. Турди. Адабий мақолалар. Тошкент, 1970.
5. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 3-том.Тошкент: “Фан”, 1978.
6. Қосимов Б., Тўхлиев Б., Йўлдошев Қ. Адабиёт. 10-синф учун дарслик. Тошкент, 2004.
7. Ҳайитметов А. Мерос ва ихлос. Тошкент,1985.

4-мавзу

Боборахим Машрабнинг адабий мероси

Услубий кўрсатма

Машраб ҳаёти ва адабий мероси ҳақида маълумот берилади. Машрабшуносликнинг юзага келиши ва ундаги баъзи муаммолар ёритилади.

Машраб ҳаётини ўрганишда «Девони Машраб» қиссасининг ўрни ва шоирнинг тасаввуф билан боғлиқ томонлари чуқурроқ таҳлил қилинади.

Машраб асарларининг ғоявий-бадиий хусусиятлари, мавзу ва жанрлар ранг-баранглиги, «Мабдаи нур» ва «Кимё» асарлари борасидаги баҳслар хусусида мулоҳазалар юритилади.

Матн :

1. Машраб. Девон. Тошкент, 1980.
2. Машраб. Танланган асарлар.Тошкент,1971.
3. Машраб. Танланган шеърлар. Тошкент,1958.
4. Машраб. Меҳрибоним қайдасан. Тошкент, 1990.
5. Қосимов Б., Тўхлиев Б., Йўлдошев Б. Адабиёт. Мажмуа, 10-синф. Тошкент, 2004.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи.2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Буюк сиймолар, алломалар. Тошкент, 1997. 46-56-бетлар.
3. Зокиров М. Эрк ва маърифат куйчилари. Тошкент, 1984.
4. Исҳоқ Боғистоний. Тазкираи қаландарон. «Шарқ юлдузи», 1990. № 8.
5. Иззат Султон. Асл Машраб. Танланган асар.Тошкент, 1972.
6. Комилов Н. Тасаввуф. 2-китоб. Тошкент, 1999.
7. Шодиев Э. Машрабга оид янги манбалар. «Адабий мерос». Тошкент, 1978. № 10.
8. Шодиев Э. Машраб издошлари. «Адабий мерос». Тошкент, 1980. № 3.
9. Шоҳ Машраб қиссаси. Тошкент: «Шарқ», 1991.
10. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 3-том. Тошкент, 1978.
11. Қосимов Б., Тўхлиев Б., Йўлдошев Қ. Адабиёт. 10-синф. Дарслик. Тошкент, 2004.
12. Ғ.Ғулом. Икки Машраб. Асарлар. 10 томлик. 8-том, Тошкент, 1976. 276-285-бетлар.
13. Ғойиблар хайлидан ёнган чироқлар. Тошкент, 1994.
14. Ҳаққулов И. Тасаввуф ва шеърият. Тошкент, 1991.

5 – мавзу

Боборахим Машраб лирикаси

Машраб, унинг адабий мероси ҳақида маълумот берилади. Шоир ҳаёти ва дунёқарашининг бадиий ижодига таъсири масаласи атрофлича ёритилади. Лирик жанрларнинг ранг-баранглиги, жанрлар тараққиётига қўшган ҳиссаси, мавзу кўлами (ҳасбу ҳол, ишқ-муҳаббат, сўфиёна) тасниф ва талқин қилинади.

Машраб шеъриятининг тил хусусияти ва услуби, бадиий санъат ва бадиий тасвир воситаларидан фойдаланишдаги ўзига хослик аниқланади.

Шоир ғазалидан 3-5 таси ёд олинади.

Матн :

1. Машраб. Девон. Тошкент, 1980.
2. Машраб. Танланган асарлар.Тошкент,1971.
3. Машраб. Танланган шеърлар. Тошкент,1958.
4. Машраб. Меҳрибоним қайдасан. Тошкент, 1990.
5. Қосимов Б., Тўхлиев Б., Йўлдошев Б. Адабиёт. Мажмуа, 10-синф. Тошкент, 2004.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи.2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Буюк сиймолар, алломалар. Тошкент, 1997. 46-56-бетлар.
3. Зокиров М. Эрк ва маърифат куйчилари. Тошкент, 1984.
4. Исҳоқ Боғистоний. Тазкираи қаландарон. «Шарқ юлдузи», 1990. № 8.
5. Иззат Султон. Асл Машраб. Танланган асар.Тошкент, 1972.
6. Комилов Н. Тасаввуф. 2-китоб. Тошкент, 1999.
7. Шодиев Э. Машрабга оид янги манбалар. «Адабий мерос». Тошкент, 1978. № 10.
8. Шодиев Э. Машраб издошлари. «Адабий мерос». Тошкент, 1980. № 3.
9. Шоҳ Машраб қиссаси. Тошкент: «Шарқ», 1991
10. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 3-том. Тошкент, 1978.
11. Қосимов Б., Тўхлиев Б., Йўлдошев Қ. Адабиёт. 10-синф. Дарслик. Тошкент, 2004.
12. Ғ.Ғулом. Икки Машраб. Асарлар. 10 томлик. 8-том, Тошкент, 1976. 276-285-бетлар.
13. Ғойиблар хайлидан ёнган чироқлар. Тошкент, 1994.
14. Ҳаққулов И. Тасаввуф ва шеърият. Тошкент, 1991.

6-мавзу

Муҳаммадниёз Нишотий. «Ҳусну Дил» достони

Услубий кўрсатма

Муҳаммадниёз Нишотийнинг XVIII аср Хоразм адабий муҳитининг йирик вакили сифатидаги ўрни ва фаолияти ҳақида маълумот берилади. Нишотий асарларида шоир таржимаи ҳолига доир маълумотлар ва уларнинг Нишотий ҳаётини ўрганишдаги аҳамияти. Шоир мероси. Лирикасининг жанрлари ва мавзулари. Асарларидаги тил ва услубнинг ўзига хослиги мисоллар орқали ёритилади.

«Ҳусну Дил» достонининг яратилиш тарихи. Шу мавзудаги достонлардан фарқли ва ўхшаш томонлари. Достоннинг жанр хусусиятлари, мунозараларнинг достондаги ўрни ва аҳамияти. «Ҳусну Дил»даги тимсоллар, уларнинг мажозий, ўзига хослиги ва тасаввуфий ғоялар атрофлича ёритилади.

Матн:

1. Нишотий. Ҳусн ва Дил. Лирика. Тошкент, 1967.
2. Нишотий. Қушлар мунозараси. «Асрлар нидоси». Тошкент, 1982.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Абдуллаев В., Валихўжаев Б. Муҳаммадниёз Нишотий. Қаранг: В.Абдуллаев, Сайланма. Тошкент, 1982. 259-300-бетлар.
3. Абдуллаев В. Хоксор ва Нишотий. СамДУ нашр. Самарқанд. 1960.
4. Абдувоҳидова М. Нишотийнинг «Шаҳбоз ва Булбул мунозараси». «Адабий мерос» журнали. Тошкент, 1976. № 6. 63-67-бетлар.
5. Холид Расул. Ўзбек эпик шеъриятида халқчиллик. Тошкент, 1973.
6. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 3-том. Тошкент, 1978.
7. Қосимова М. «Ҳусну Дил» сюжетидаги асарлар ва Нишотийнинг «Ҳусну Дил» достони. «Адабиёт ва ҳаёт». Мақолалар тўплами. Самарқанд. 1969, 31-37-бетлар.
8. Қосимова М. Навоий ва Нишотий. Бухоро Давлат педагогика институти. Асарлар. Бухоро. 1969.

7-мавзу

Мужрим-Обид - лирик шоир

Услубий кўрсатма

Мужрим – Обид яшаган давр билан яқиндан танишиш. Шоир адабий мероси ва унинг ўрганилиши. Унинг ўзбекча ва форсча девонлари. Мужрим –

Обиднинг мумтоз адабий анъаналарнинг давомчиси сифатидаги фаолияти. Шоир шеърларининг мавзулари ва жанрлари. Лирикасида шоир тимсоли.

Мужрим ғазаллари, рубоий ва қитъаларига эътибор берилади, таҳлил қилинади. Бадиий хусусиятлари ҳақида мулоҳазалар юритилади. Турли жанрдаги шеърларидан 3-5 та ёд олинади.

Матн:

1. Мужрим Обид. Ғазаллар. Тошкент, 1960.
2. Мужрим Обид. Рубоий ва қитъалар. Тошкент, 1996.
3. Ўзбек адабиёти. 4 томлик. 3-том. Тошкент, 1959.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Абдуллаев В. Сайланма. Тошкент, 1982. 133-145-бетлар.
3. Абдуллаев Б. Икки шоир ва икки тақдир. СамДУ асарлари. Янги серия 127. СамДУ, 1963.
4. Зоҳидов В. Мужримнинг кўз ёшлари. «Гулистон» журнали, 1976. 5-сон.
5. Ўзбек адабиёти тарихи. 5-том. Тошкент, 1978 289-299-бетлар.
6. Ҳаққулов И., Исҳоқов Ё. Ҳасбу ҳоледур бу Обид айғони. Қаранг: И.Ҳаққул. Ғазал гулшани. Тошкент, 1991. 53-59-бетлар.
7. Ҳамидов Ҳ. Мужрим Обид девонлари. Низомий номли ТДПИ. Илмий асарлар. 5-китоб. Ўзбек адабиёти. 1962.
8. Ҳамидий Ҳ. Икки Мужрим муаммоси. Низомий номли ТДПИ. Илмий асарлар. 43-том. 1965.

8- мавзу

Паҳлавонқули Равнақ ҳаёти ва ижоди

Услубий кўрсатма

Паҳлавонқули Равнақ фаолиятининг ўрганилиш тарихи, шоир ҳаёти ва ижоди ҳақида маълумот берувчи манбалар билан танишиб чиқилади. Равнақ - зуллисонайн шоир. Равнақ шеъриятининг жанр хусусиятлари, ишқ-муҳаббат, ижтимоий-ахлоқий масалаларнинг ёритилиши.

Матн:

1. Равнақ. Ғазаллар, мухаммас ва қасидалар. «Ўзбек адабиёти». 4 томликка илова. 1-китоб. Тошкент, 1966. 161-200-бетлар.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Абдуллаев В. Хоразмдаги XVIII аср ўзбек адабиётида мафкуравий кураш. Ўз ДУ. Асарлар, янги серия № 63 СамДУ, 1956.

9-мавзу

Ҳувайдо шеъриятининг мавзулари

Услубий кўрсатма

Ҳувайдо яшаган давр билан яқиндан танишилади, шу давр адабиётида шоир ижодининг ўзига хос томонлари чуқурроқ ўрганилади. Шоир девонининг тузилиш таркиби, жанрлар ранг-баранглиги. Ҳувайдо ғазалларидаги ахлоқий-таълимий, тасаввуфий, ишқ-муҳаббат мавзуларининг шоир ижодий ниятини ифодалашдаги ўрни кўрсатилади.

Ҳувайдо ижодида бадиий санъат ва тасвир воситаларини ижодкор маҳоратининг намунаси эканлиги таъкидланади.

«Роҳати дил» шеърий манзумасида диний-тасаввуфий, ахлоқий қарашларнинг акс этиши ва асарнинг тарбиявий аҳамияти ҳақида гапирилади.

Матн:

1. Ҳувайдо. Танланган асарлар.Тошкент, 1981.
2. Ҳувайдо. Роҳати дил. Тошкент, 1994.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Зоҳидов В. Ҳаётбахш бадиият тароналари. Тошкент, 1975.
3. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 3-жилд. Тошкент, 1978.

10-мавзу

Шермуҳаммад Муниснинг «Мунис ул-ушшоқ» девонининг тузилиши, жанрлари ва мавзулари

Услубий кўрсатма

Шермуҳаммад Муниснинг лирик шоир сифатидаги фаолияти ҳақида маълумот берилади. «Мунис ул-ушшоқ» девонининг ўзбек адабиётида тутган ўрни. Муниснинг девон тузиш анъанасининг давомчиси сифатидаги ўзига хос хусусиятлари ҳақида фикр юритилади.

Шоир шеъриятининг мавзу доираси (ишқ-муҳаббат, ижтимоий-сиёсий, тасаввуфий) кенгроқ ёритилади. Мунис ва Навоий. Муниснинг жанрлар тараққиётига қўшган ҳиссаси, бадиий маҳорати ҳақида фикр юритилади.

Шеърларидан 3-5 та ёд олинади.

Матн:

1. Шермуҳаммад Мунис. Танланган асарлар. Тошкент, 1957.
2. Мунис. Сайланма. Тошкент, 1980.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Ахмедов Т. Мунис. «Фан» нашриёти. Тошкент, 1980.
3. Жумаев Н. Мунис ғазалиёти. Ғ.Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти. Тошкент, 1991.
4. Зоҳидов В. Ўзбек адабиёти тарихидан. Тошкент, 1961.
5. Каримова Ф. Хоразм адабий муҳитида дебочанавислик. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали. 2004 йил, 3-сон.
6. Муниров Қ. Мунис. Огаҳий ва Баёнийларнинг тарихий асарлари. Тошкент, 1960.
7. Шарипов Ж. Ўзбекистонда таржима тарихидан. Тошкент, 1965.
8. Юсупов Ю. Мунис Хоразмий. Ўт чақнаган сатрлар. Тошкент, 1983.
9. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 4-том. Тошкент, 1978.
10. Ҳасанов С. Хоразм маърифати – олам кўзгуси. Тошкент: “Ўқитувчи”. 1996.

11-мавзу

Шермуҳаммад Мунисning ахлоқий-таълимий қарашлари

Услубий кўрсатма

Ўзбек адабиёти тарихида Мунисning истеъдодли шоир, тарихчи, таржимон сифатидаги фаолиятига баҳо берилади. Мунис ижодида ахлоқий-таълимий қарашларнинг ифодаси. «Саводи-таълим» ёки «Рисолаи савод» асарининг яратилиши. Асарнинг биринчи қисми, унда хат ва саводнинг аҳамияти ҳақида. Иккинчи қисмида ҳарфларнинг таърифи, шакли, имлоси тўғрисидаги шоир фикрлари. «Саводи-таълим»дан 20-25 мисра парча ёд олинади.

Матн:

1. Шермуҳаммад Мунис. Танланган асарлар. Тошкент, 1957.
2. Мунис. Сайланма. Тошкент, 1980.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Ахмедов Т. Мунис. «Фан» нашриёти. Тошкент, 1980.
3. Жумаев Н. Мунис ғазалиёти. Ғ.Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти. Тошкент, 1991.
4. Зоҳидов В. Ўзбек адабиёти тарихидан. Тошкент, 1961.
5. Каримова Ф. Хоразм адабий муҳитида дебочанавислик. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали. 2004 йил, 3-сон.
6. Муниров Қ. Мунис. Огаҳий ва Баёнийларнинг тарихий асарлари. Тошкент, 1960.

7. Шарипов Ж. Ўзбекистонда таржима тарихидан. Тошкент, 1965.
8. Юсупов Ю. Мунис Хоразмий. Ўт чақнаган сатрлар. Тошкент, 1983.
9. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 4-том. Тошкент, 1978.
10. Ҳасанов С. Хоразм маърифати – олам кўзгуси. Тошкент: “Ўқитувчи”, 1996.

12-Мавзу

Муҳаммадшариф Гулханий ва унинг «Зарбулмасал» асари

Услубий кўрсатма

Гулханий ҳаёти ва фаолияти ҳақида маълумот берилади. Шоирнинг ўзбекча ва форсча ғазаллари. Гулханийнинг шеърий санъатлардан фойдаланишдаги маҳорати.

Ўзбек адабиётида «Зарбулмасал»нинг тутган ўрни. Шарқ адабиётида масалчилик ва «Зарбулмасал». Асарнинг сюжети ва композицион қурилиши. Қолипловчи воқеа ичида мустақил мазмунга эга бўлган масал ва ҳикоятларнинг асар ғоясини очиб беришда хизмат қилиши. Асардаги тимсоллар мажмуи ва улардаги мажозийлик хусусияти. Гулханийнинг халқ мақолларидан фойдаланишдаги маҳорати ва асар тили ўрганилади.

Матн:

1. Гулханий. Зарбулмасал ва ғазаллар.Тошкент,1958.
2. Гулханий. Зарбулмасал ва ғазаллар. Иккинчи нашри, Ўзадабийнашр. Тошкент, 1960.
3. Гулханий. Зарбулмасал. Тошкент: «Ўқитувчи», 1972.
4. Гулханий. Зарбулмасал. Тошкент, 2000.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В.Ўзбек адабиёти тарихи.2-китоб.Тошкент,1980.
2. Буюк сиймолар, алломалар. Тошкент, 1997.
3. Ёқубов Ҳ. Сўз боши. Гулханий. Зарбулмасал ва ғазаллар. Тошкент,1956.
4. Зоҳидов В. Гулханий. Ўзбек адабиёти тарихидан.Тошкент, 1961.
5. Муқимов Р. Гулханий ва унинг «Зарбулмасал» асари. Ўзбек адабиёти масалалари (мақолалар тўплами). Тошкент,1959.
6. Қаюмов А. Қўқон адабий муҳити. Тошкент, 1961.
7. Саримсоқов Б. Ўзбек адабиётида сажъ. Тошкент, 1978.

13-мавзу

Махмурнинг ҳажвиётчиликдаги бадиий маҳорати

Услубий кўрсатма

Махмурнинг ҳаёти ва ижоди. Қўқон адабий муҳитидаги ўрни ҳақида қисқача маълумотлар берилади.

Махмур лирикасида мумтоз адабиёт анъаналарининг давом эттирилиши. Ғазал, маснавий, мухаммас, мусамман, қасида каби жанрларнинг тараққиётига қўшган улкан ҳиссаси ҳақида фикр юритилади.

Шоир ҳажвий асарларидаги етакчи ғоя. Ўзи яшаб турган даврга муносабати. Ҳажвий асарларидаги тимсоллар. Уларнинг хатти-ҳаракати, руҳияти ва қиёфасини яратишда шоир маҳорати. Махмурнинг бадиий маҳорати масаласи кенг ёритилади.

Матн:

1. Махмур. Танланган асарлар. Тошкент, 1951.
2. Махмур. Шеърлар. Тошкент, 1959.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Буюк сиймолар, алломалар. 3-китоб.Тошкент, 1997.
3. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 жилдлик. 4-жилд. Тошкент: «Фан». 1978.
4. Қаюмов А. Махмур. ЎзРФА нашриёти. Тошкент, 1966.
5. Қаюмов А. Қўқон адабий муҳити. Тошкент, 1961.
6. Абдуғафуров А. Ўзбек демократик адабиётида сатира. Тошкент, 1961.

14-мавзу

Нодира лирикаси

Услубий кўрсатма

Нодира ҳаёти ва ижодининг ўрганилиш тарихи ҳақида маълумот берилади.

Нодира ижодининг тараққиёт босқичлари. Ғазалиётда лирик қаҳрамон – аёл, она тимсолларининг ўзига хослиги мисоллар асосида ўрганилади.

Нодира лирикаси. Шоира девонининг тузилиш тартиби, шеърларининг ғоявий-бадиий хусусиятлари. Форс-тожик тилидаги шеърларининг мавзу йўналишлари ёритилади.

Шоиранинг бадиий маҳоратига эътибор қаратилади. 3-5 та ғазал ёд олинади.

Матн:

1. Нодира.Асарлар. Икки жилдлик. Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти. Тошкент, 1968, 1971.
2. Нодира. Девон. Тошкент: «Фан». 1963.
3. Нодира. Шеърлар. Тошкент, 1966.
4. Нодира шеъриятидан. Тошкент, 1979.
5. Ўзбек шеърияти антологияси, 3-том. Тошкент, 1961.
6. Нодира. Увайсий. Девон. Тошкент, 1993.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи, 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Буюк сиймолар, алломалар. 3-китоб. Тошкент, 1997.
3. Жалолов Т. Ўзбек шоиралари. Тошкент, 1970.
4. Қаюмов А. Қўқон адабий муҳити. Тошкент, 1961.
5. Қодирова М. Нодира. Тошкент: «Фан», 1965.
6. Қодирова М. Нодира ва Навоий. «Адабий мерос». 1-китоб. Тошкент, 1968.
7. Қодирова М. Нодира ҳаёти ва ижоди. Тошкент, 1967.
8. Қодирова М. Давр Нодираси. Тошкент, 1991.

15-мавзу

Увайсий – лирик шоира

Услубий кўрсатма

Шоира Жаҳонотин Увайсийнинг XIX аср биринчи ярми ўзбек адабиётининг йирик вакилларидан бири сифатидаги ўрни алоҳида эътироф этилади. Увайсий девонлари. Шоиранинг жанрлар тараққиётига қўшган ҳиссаси. Увайсий шеърларида ишқ-муҳаббат ва тасаввуфий мавзунинг ёритилиши. Увайсий қаҳрамонларининг ўзига хос фазилатларга эга эканлиги. Аёл, она тимсолларининг шоира шеъриятидаги ифодаси. Шоира ижодидан 3-5 та шеърлар ёд олинади.

Матн:

1. Увайсий. Девон. Тошкент, 1959.
2. Увайсий. Девон. Тошкент, 1963.
3. Ўзбек адабиёти. 4 томлик. 3-том. Тошкент, 1959.
4. Ўзбек шеърияти антологияси. Тошкент: Ўздавнашр, 1948.
5. Нодира. Увайсий. Девон. Тошкент, 1993.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Зоҳидов В. Ўзбек адабиёти тарихидан. Тошкент, 1961.

3. Жалолов Т. Гўзаллик оламида. Тошкент, 1979.
4. Жалолов Т. Ўзбек шоиралари. Тошкент, 1970.
5. Ўткир Рашид. Уч шоира. Тошкент, 1958.
6. Қаюмов А. Қўқон адабий муҳити. Тошкент, 1961.
7. Қодирова М. Увайсий. Увайсий шеъриятидан.Тошкент, 1980.
8. Қосимов Б. ва бошқалар. Адабиёт. 10-синф учун дарслик. Тошкент: «Ўқитувчи». 2004.
9. Ҳаққулов И. Увайсий шеърияти. Шеърият-руҳий муносабат. Тошкент, 1990.
10. Ҳаққулов И. Увайсий шеърияти. Тошкент: «Фан», 1982.

16-мавзу

Увайсийнинг бадиий маҳорати

Услубий кўрсатма

Бугунги кун ўзбек адабиётшунослигида Увайсий ижодий меросининг ўрганилиши ҳақида фикр юритилади. Шоира асарларида шеърий санъатлар ва бадиий тасвир воситаларининг ўрни ва аҳамияти ўрганилади. Лафзий ва маънавий санъатлар қўлланган байтлар таҳлил ва тасниф қилинади. Қофия ва радиф қўллашда Увайсий маҳорати алоҳида таъкидланади. Шоира шеърларидан 3-5 таси ёд олинади.

Матн:

1. Увайсий. Девон. Тошкент, 1959.
2. Увайсий. Девон. Тошкент, 1963.
3. Ўзбек адабиёти. 4 томлик. 3-том. Тошкент, 1959.
4. Ўзбек шеърияти антологияси. Тошкент: Ўздавнашр, 1948.
5. Нодира. Увайсий. Девон. Тошкент, 1993.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи.2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Зоҳидов В. Ўзбек адабиёти тарихидан. Тошкент, 1961.
3. Жалолов Т. Гўзаллик оламида. Тошкент, 1979.
4. Жалолов Т. Ўзбек шоиралари. Тошкент, 1970.
5. Ўткир Рашид. Уч шоира. Тошкент, 1958.
6. Қаюмов А. Қўқон адабий муҳити. Тошкент, 1961.
7. Қодирова М. Увайсий. Увайсий шеъриятидан.Тошкент, 1980.
8. Қосимов Б. ва бошқалар. Адабиёт. 10-синф учун дарслик. Тошкент: «Ўқитувчи», 2004.
9. Ҳаққулов И. Увайсий шеърияти. Шеърият-руҳий муносабат. Тошкент, 1990.
10. Ҳаққулов И. Увайсий шеърияти. Тошкент: «Фан», 1982.

17-мавзу

Огаҳий лирикаси

Услубий кўрсатма

Огаҳийнинг ижодий фаолияти, унинг бугунги кунда ўрганилиши.

Огаҳий лирикасининг мавзу жиҳатидан ранг-баранглиги. Ишқ-муҳаббат мавзусининг етакчилик қилиши. Илм ва маърифат, ижтимоий тенгсизлик, ватанпарварлик ҳамда сўфиёна қарашларнинг шоир шеъриятидаги бадиий талқини. Огаҳийнинг форсча ғазаллари ва уларнинг мавзулари. Шеъриятидаги тимсоллар. Лирик қаҳрамон маънавий ва руҳий оламининг ўзига хос ифодаси, шоир шеърларининг тили ва услуби мисоллар асосида ёритилади.

Матн:

1. Огаҳий.Асарлар. Олти жилдлик. 1-2-жилдлар. Тошкент, 1971, 1972.
2. Огаҳий. Таъвизул-ошиқин. Тошкент, 1960.
3. Ўзбек шеърияти антологияси. IV-том. Тошкент, 1961.
4. Ишқ аҳлининг тумори. Тошкент, 1999.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Абдуғафуров А. Ўзбек демократик адабиётида сатира. Тошкент, 1960.
3. Зоҳидов В. Огаҳий. «Ўзбек адабиёти тарихидан». Тошкент, 1961.
4. Абдуғафуров А. Огаҳлар огаҳи. Ишқ аҳлининг тумори. Тошкент, 1999.
5. Каримов Ғ., Долимов С. Муҳаммад Ризо Огаҳий. Огаҳий. Асарлар. 6 жилдлик. 1-жилд. Тошкент, 1971.
6. Каримова Ф. Хоразм адабий муҳитида дебочанавислик. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2004. 3-сон.
7. Мажидий Р. Огаҳий лирикаси. Тошкент, 1963.
8. Огаҳий шоир, тарихчи, таржимон. Мақолалар тўплами. Тошкент, 1999.
9. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 4-том. Тошкент: «Фан», 1978.
10. Ўрозбоев А. Огаҳий асарларида ой билан боғлиқ терминлар. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2002. 5-сон.
11. Қосимов Б. ва бошқалар. Адабиёт. 10-синф учун дарслик. Тошкент: “Ўқитувчи”, 2004.
12. Ҳаққулов И. Огаҳий бадиий ижод қонуниятлари ҳақида. Шеърият-руҳий муносабат. Тошкент, 1990.

18-мавзу

Огаҳий лирикасининг жанр хусусиятлари

Услубий кўрсатма

Огаҳийнинг лирик мероси. Мумтоз шеъриятнинг хилма-хил жанрларида ижод этганлиги. Жанрлар тараққиётига қўшган улкан ҳиссаси ҳақида маълумот берилади.

«Таъвизул-ошиқин» девонининг тузилиш тартиби. Шоир қуллиётининг девон тузиш анъанасига мувофиқлиги.

«Таъвизул-ошиқин»да лирик шеърларнинг жойлаштирилиш тартиби (дебоча, ғазал, мустазод, мухаммас, мусаддас, таржиъбанд, баҳри таъвил, муножот, таърих, қасида, қитъа, рубоий, туюқ, чистон, муаммо, маснавий) ҳақида фикр юритилади.

Огаҳийнинг турли жанрларга оид шеърларидан ёд олинади.

Матн:

1. Огаҳий.Асарлар. Олти жилдлик. 1-2-жилдлар. Тошкент, 1971, 1972.
2. Огаҳий. Таъвизул-ошиқин. Тошкент, 1960.
3. Ўзбек шеърияти антологияси. IV-том. Тошкент, 1961.
4. Ишқ аҳлининг тумори. Тошкент, 1999.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2. Абдуғафуров А. Ўзбек демократик адабиётида сатира. Тошкент, 1960.
3. Зоҳидов В. Огаҳий. «Ўзбек адабиёти тарихидан». Тошкент, 1961.
4. Абдуғафуров А. Огаҳлар огаҳи. Ишқ аҳлининг тумори. Тошкент, 1999.
5. Каримов Ғ., Долимов С. Муҳаммад Ризо Огаҳий. Огаҳий. Асарлар. 6 жилдлик. 1-жилд. Тошкент, 1971.
6. Каримова Ф. Хоразм адабий муҳитида дебочанавислик. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2004. 3-сон.
7. Мажидий Р. Огаҳий лирикаси. Тошкент, 1963.
8. Огаҳий шоир, тарихчи, таржимон. Мақолалар тўплами. Тошкент, 1999.
9. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 4-том. Тошкент: «Фан», 1978.
10. Ўрозбоев А. Огаҳий асарларида ой билан боғлиқ терминлар. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2002. 5-сон.
11. Қосимов Б. ва бошқалар. Адабиёт. 10-синф учун дарслик. Тошкент: “Ўқитувчи”, 2004.
12. Ҳаққулов И. Огаҳий бадиий ижод қонуниятлари ҳақида. Шеърият-руҳий муносабат. Тошкент, 1990.

19-мавзу

Огаҳийнинг бадиий маҳорати

Услубий кўрсатма

Огаҳий лирикасида адабий анъаналарнинг давом эттирилиши ва шоир шеъриятидаги бадиият масаласига алоҳида эътибор қаратилади. Огаҳийнинг хилма-хил жанрларда ёзган асарларида қўлланган лафзий ва маънавий санъатлар аниқланади. Шеърий санъатларнинг шоир бадиий ниятини ойдинлаштиришдаги ўрни кўрсатилади. Огаҳийнинг қофия ва радиф қўллашдаги маҳорати, қофиянинг турлари, қофия санъатларидан ўринли фойдаланганлигига эътибор қилинади.

Шоир шеъриятидаги турли бадиий воситалар, сўз қўллашдаги ўзига хослиги, ҳаётий манзаралар тасвирини беришдаги маҳорати ёритилади. Шеърларидан 25-30 мисра ёд олинади.

Матн:

1.Огаҳий.Асарлар. Олти жилдлик. 1-2-жилдлар. Тошкент, 1971, 1972.
2. Огаҳий. Таъвизул-ошиқин. Тошкент, 1960.
3. Ўзбек шеърияти антологияси. IV том. Тошкент, 1961.
4. Ишқ аҳлининг тумори. Тошкент, 1999.

Адабиётлар:

1. Абдуллаев В. Ўзбек адабиёти тарихи. 2-китоб. Тошкент, 1980.
2.Абдуғафуров А. Ўзбек демократик адабиётида сатира. Тошкент, 1960.
3. Зоҳидов В. Огаҳий. «Ўзбек адабиёти тарихидан». Тошкент, 1961.
4. Абдуғафуров А. Огаҳлар огаҳи. Ишқ аҳлининг тумори. Тошкент, 1999.
5. Каримов Ғ., Долимов С. Муҳаммад Ризо Огаҳий. Огаҳий. Асарлар. 6 жилдлик. 1-жилд. Тошкент, 1971.
6. Каримова Ф. Хоразм адабий муҳитида дебочанавислик. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2004. 3-сон.
7. Мажидий Р. Огаҳий лирикаси. Тошкент, 1963.
8. Огаҳий шоир, тарихчи, таржимон. Мақолалар тўплами. Тошкент, 1999.
9. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 4-том. Тошкент: «Фан», 1978.
10.Ўрозбоев А. Огаҳий асарларида ой билан боғлиқ терминлар. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2002. 5-сон.
11.Қосимов Б. ва бошқалар. Адабиёт. 10-синф учун дарслик. Тошкент: “Ўқитувчи”, 2004.
12.Ҳаққулов И. Огаҳий бадиий ижод қонуниятлари ҳақида. Шеърият-руҳий муносабат. Тошкент, 1990.

20-мавзу

XIX аср II ярми ва XX аср бошлари адабиёти

Услубий кўрсатма

Бу даврдаги тарихий шароит, адабий ҳаёт ҳақидаги фикрлар баён қилинади. Ушбу даврдаги тарихнавислик, тазкиранавислик, адабий алоқалар ҳақида ҳам маълумот берилади. Ушбу даврдаги бадиий адабиёт кенгроқ ёритилади. Адабий жанрлар, бу давр адабиётидаги етакчи мавзулар талқинига эътибор қаратилади. Ўзбек адабиётининг янги босқичи - маърифатпарварлик адабиётининг шаклланиши. Янги ўзбек ҳажвчилигининг майдонга келиши. Ўзбек адабиётидаги маърифатчилик йўналишининг ривожида Фурқат, Комил Хоразмий, Аваз Ўтар, Анбар Отин ва бошқалар ижодининг аҳамияти ҳақида мулоҳазалар билдирилади.

Адабиётлар:

1. Ахмедов Б. Ўзбекистон тарихидан сабоқлар. Тошкент: «Ўқитувчи», 1992.
2. Бобобеков Ҳ. Россия Ўрта Осиёни босиб олганми? «Фан ва турмуш» журнали, 1989. 8-сон.
3. Жалолов А., Ўзганбоев Ҳ. Ўзбек маърифатпарварлик адабиётининг тараққиётида вақтли матбуотнинг ўрни. Тошкент: «Фан», 1993.
4. Муродов А. Ўрта Осиё хаттотлик санъати тарихидан. Тошкент: «Фан», 1971.
5. Хўжаев Ф. Бухоро революцияси тарихига доир. Танланган асарлар. 1-том. Тошкент: «Фан», 1976.
6. Худойқулов М. Ҳажвнинг ҳаётбахш руҳи. “Ўзбек тили ва адабиёти”, 2003. 3-сон.
7. Ўзбекистон халқлари тарихи. 2 жилдлик. 2-жилд. Тошкент: «Фан», 1993.
8. Ўзбекистон тарихи ва маданияти. Маърузалар тўплами. Тошкент: «Ўқитувчи», 1992.
9. Қосимов Б. ва бошқалар. Адабиёт. 10-синф учун дарслик. Тошкент: «Ўқитувчи», 2004.
10. Ҳожиева Ирода. Тазкираларда султоний таърифи. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2004. 6-сон.

21-мавзу

Муқимий – лирик шоир

Услубий кўрсатма

Муқимий ҳаёти ва адабий фаолиятининг ўрганилиши, ўзбек маърифатпарварлик адабиётида шоирнинг ўзига хос ўрни ҳақида маълумот берилади. Муқимийнинг ижодий мероси. Муқимий ижодининг даврлари. Лирик мероси. Шеъриятининг жанр ва мавзулари. Ишқ-муҳаббат, замон ва инсондан шикоят, ғам-алам, ёр гўзаллиги ва ошиқ кечинмалари тасвирига диққат қилинади. Жанрлар тараққиётида, айниқса, мураббаъ ва мактуб жанрининг ривожига қўшган ҳиссаси. Муқимий лирикасидаги тимсолларнинг ғоявий ва маънавий қиёфаси. Шеърларидаги мусиқийлик ва ўйноқилик. Қофия ва радиф, бадиий санъатлардан фойдаланишдаги маҳорати кўрсатилади. Шеърларидан ёд олинади.

Матн:

1. Муқимий.Танланган асарлар. Тошкент, 1958.
2. Муқимий.Асарлар тўплами.1-2- томлар. Тошкент, 1974.
3. Муқимий. Танланган асарлар.Тошкент, 1973.

Адабиётлар:

1. Абдуғафуров А. Муқимий сатираси.Тошкент, 1976.
2. Болтабоев Ҳ. Ёлланган адабиёт сирлари. “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газетаси, 1998 йил, 4-декабрь.
3. Каримов Ғ. Муқимий. Ҳаёти ва ижоди. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1970.
4. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. 3-китоб. Тошкент: “Ўқитувчи”, 1975.
5. Каримов Н., Назаров Б., Норматов У., Йўлдошев Қ., Адабиёт. 11-синф учун дарслик. Тошкент: “Ўқитувчи”, 2004.
6. Ойбек. Асарлар. 10 томлик. 9-том. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1974.
7. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том. Тошкент,1980.

22-мавзу

Муқимий ҳажвиёти

Услубий кўрсатма.

Муқимий ҳажвиёти. Шоир ижодида ўзбек ҳажвчилиги анъаналарининг давом этиши ва камол топиши. Сатира ва юморларининг шакл жиҳатидан ранг-баранглиги, ҳажвиётидаги асосий тимсоллар ва уларни яратиш усуллари ҳақида батафсил маълумот берилади. Шоир ҳажвий асарлари мавзусининг кенглиги, ҳажвий асарларида шоир ифодасининг содда ва равонлиги, бадиий тасвир воситаларидан фойдаланишдаги маҳорати атрофлича ўрганилади.

«Танобчилар», «Масковчи бой таърифида», «Воқеаи кўр Ашурбой Ҳожи» каби асарлар таҳлилига асосий эътибор қаратилади. «Танобчилар»дан ёки ўзи танлаган ҳажвий асаридан 15-20 мисра ёд олинади.

Матн:

1. Муқимий.Танланган асарлар. Тошкент, 1958.
2. Муқимий.Асарлар тўплами.1-2- томлар. Тошкент, 1974.
3. Муқимий. Танланган асарлар.Тошкент, 1973.

Адабиётлар:

1. Абдуғафуров А. Муқимий сатираси.Тошкент, 1976.
2. Болтабоев Ҳ. Ёлланган адабиёт сирлари. "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетаси, 1998 йил, 4-декабрь.
3. Каримов Ғ. Муқимий. Ҳаёти ва ижоди. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1970.
4. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. 3-китоб. Тошкент: "Ўқитувчи", 1975.
5. Каримов Н., Назаров Б., Норматов У., Йўлдошев Қ., Адабиёт. 11-синф учун дарслик. Тошкент: "Ўқитувчи", 2004.
6. Ойбек. Асарлар. 10 томлик. 9-том. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1974.
7. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том. Тошкент,1980.

23-мавзу

Муқимий саёҳатномалари

Услубий кўрсатма

Янги турдаги саёҳатнома жанрининг шаклланишида Муқимий «Саёҳатнома»сининг ўрни. «Саёҳатнома»да шоир тимсолининг гавдаланиши, мансабдор шахслар ва табиат тасвирининг ўзига хос ифодаси. Асарда оддий, меҳнаткаш халқ вакиллари, зулмкор амалдорлар тимсоли, қишлоқлар манзаралари тасвири. «Саёҳатнома» бандларида ҳаётсеварлик ва ҳаёт танқиди, лиризм ва ҳажвиётнинг бирикиб кетиши мисоллар асосида таҳлил қилинади. «Саёҳатнома»нинг мустамлакачилик сиёсати ҳукмрон бўлган тарихий даврни ўрганишда муҳим аҳамият касб этишига аҳамият берилади.

Муқимий «Саёҳатнома»сининг бадиий хусусияти ва тилидаги ўзига хосликлар баён этилиб, асардан парча ёд олинади.

Матн:

1. Муқимий.Танланган асарлар. Тошкент, 1958.
2. Муқимий.Асарлар тўплами.1-2- томлар. Тошкент, 1974.
3. Муқимий. Танланган асарлар.Тошкент, 1973.

Адабиётлар:

1. Абдуғафуров А. Муқимий сатираси.Тошкент, 1976.
2. Болтабоев Ҳ. Ёлланган адабиёт сирлари. “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газетаси, 1998 йил, 4-декабрь.
3. Каримов Ғ. Муқимий. Ҳаёти ва ижоди. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1970.
4. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. 3-китоб. Тошкент: “Ўқитувчи”, 1975.
5. Каримов Н., Назаров Б., Норматов У., Йўлдошев Қ., Адабиёт. 11-синф учун дарслик. Тошкент: “Ўқитувчи”, 2004.
6. Ойбек. Асарлар. 10 томлик. 9-том. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1974.
7. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том. Тошкент,1980.

24-мавзу

Фурқат шеърияти

Услубий кўрсатма

Фурқат меросининг ўрганилиш тарихи. «Саргузаштнома» асари унинг ҳаёти ва ижодий фаолиятини ўрганишдаги ишончли манба сифатида.

Фурқат ижоди тараққиётининг муҳим босқичлари. Фарғона, Тошкент, чет эллардаги ижоди. Фурқат ижодининг кўп қиррали муҳим қисми шеърияти эканлиги. Шоир лирикасининг жанр турлари. Мавзуси, ғоявий йўналиши. Шеъриятида инсонга муҳаббат, севги ва садоқат, ватан ва ғурбат мавзуларининг ўзига хос ифодаси ёритилади. Шоирнинг бадиий маҳоратига эътибор қаратилади. Шеърларидан ёд олинади.

Матн:

1. Фурқат. Танланган асарлар. Тошкент: ЎзРФА нашриёти, 1958.
2. Фурқат. Танланган асарлар. 1-2-томлар. Тошкент, 1959.
3. Ўзбек адабиёти. 4 томлик. 1-китоб. Тошкент, 1960.
4. Фурқат шеъриятидан. Тошкент, 1980.

Адабиётлар:

1. Абдуғафуров А. Зокиржон Фурқат (ҳаёти ва ижоди). Тошкент: «Фан», 1977.
2. Зоҳидов В. Фурқат. Донолар давраси. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1973.
3. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. Учинчи китоб. Тошкент: «Ўқитувчи», 1975.
4. Каримов Н. ва бошқалар. Адабиёт. 11-синф учун дарслик. Тошкент: «Ўқитувчи», 2004.

5. Холид Расул. Фурқат. Танқидий-биографик очерк. Тошкент: ЎзРФА нашриёти, 1964.
6. Шайхзода М. Фурқат ҳақида қайдлар. Асарлар. 5-том. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1973.
7. Ш.Юсупов. Фурқат йўлларида. Адабий-танқидий мақолалар. Тошкент, 1984.
8. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том. Тошкент, 1980.
9. Ҳаққулов И. Ўлмас оҳанглар. Шеърият-руҳий муносабат. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1990.
10. Қаюмов А. Шеърият жилолари. Тошкент: «Ўқитувчи», 1997.

25-мавзу

Фурқат – маърифатпарвар

Услубий кўрсатма

Ўзбек адабиётида маърифатпарварлик адабиётининг шаклланиши ва ривожланишида Фурқат ижодининг ўрни ва аҳамияти. Шоир ижодида маърифатпарварликнинг янги босқичга кўтарилиши. Шоирнинг «Гимназия», «Илм хосияти», «Театр ҳақида манзума», «Акт мажлиси хусусида», «Виставка хусусида» каби асарлари таҳлилга тортилади. Фурқат насрининг жанр ва услуб ранг-баранглиги. Илк ўзбек журналисти сифатидаги фаолияти. Илмий-этнографик характердаги асарлари. Шеърий мактублари. Фурқатнинг санъаткорлик маҳорати ва адабиётнинг тарихий тараққиётида шоир ижодининг ўрни алоҳида таъкидланади.

Матн:

1. Фурқат. Танланган асарлар. Тошкент: ЎзРФА нашриёти, 1958.
2. Фурқат. Танланган асарлар. 1-2-томлар. Тошкент, 1959.
3. Ўзбек адабиёти. 4 томлик. 1-китоб. Тошкент, 1960.
4. Фурқат шеъриятидан. Тошкент, 1980.

Адабиётлар:

1. Абдуғафуров А. Зокиржон Фурқат (ҳаёти ва ижоди). Тошкент: «Фан». 1977.
2. Зоҳидов В. Фурқат. Донолар давраси. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1973.
3. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. Учинчи китоб. Тошкент: «Ўқитувчи», 1975.
4. Каримов Н. ва бошқалар. Адабиёт. 11-синф учун дарслик. Тошкент: «Ўқитувчи», 2004.
5. Холид Расул. Фурқат. Танқидий-биографик очерк. Тошкент: ЎзРФА нашриёти, 1964.

6. Шайхзода М. Фурқат ҳақида қайдлар. Асарлар. 5-том. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1973.
7. Ш.Юсупов. Фурқат йўлларида. Адабий-танқидий мақолалар. Тошкент, 1984.
8. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том. Тошкент, 1980.
9. Ҳаққулов И. Ўлмас оҳанглар. Шеърият-руҳий муносабат. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1990.
10. Қаюмов А. Шеърият жилолари. Тошкент: «Ўқитувчи», 1997.

26-мавзу

Комил Хоразмий - лирик шоир

Услубий кўрсатма

Комил Хоразмий меросининг ўрганилиш тарихи. Шоирнинг маърифатпарвар сифатидаги фаолияти тарихий маълумотлар асосида ёритилади. Маърифатпарварлик руҳидаги асарларига эътибор берилади.

Комил - лирик шоир. Шоир девонлари. Асарларининг жанр турлари. Зуллисонайн шоир сифатидаги фаолияти. Ижодининг мазмун ранг-баранглиги. Шеъриятида севги, садоқат, дўстлик каби инсоний фазилатларнинг тарғиб қилиниши. Лирик қаҳрамон кечинмаларининг ифода этилиши. Шоирнинг бадиий маҳорати (шеърий санъатлар, бадиий воситалар, ҳаётий манзаралар ва бошқалар тасвири). Шеърларидан 3-5 та ёд олинади.

Матн:

1. Комил Хоразмий. Танланган асарлар. Тошкент: Ўзадабий нашр, 1961.
2. Комил. Девон. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1975.

Адабиётлар:

1. Айёмий. Ўт чақнаган сатрлар. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1985.
2. Муродов А. Ўрта Осиё хаттотлик санъати тарихидан. Тошкент: «Фан», 1971.
3. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. 3-китоб. Тошкент: «Ўқитувчи», 1975.
4. Каримов Н. ва бошқалар. Адабиёт. 11-синф учун дарслик. Тошкент: «Ўқитувчи», 2004.
5. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том. Тошкент: «Фан», 1980.

27-мавзу

Аваз Ўтар шеъриятининг жанр ва мавзулари

Услубий кўрсатма

Аваз Ўтар ҳаёти ва ижодининг ўрганилиш тарихи. Шоир ижодининг тараққиёт босқичи. Мумтоз адабиёт анъаналарининг, Алишер Навоий, Лутфий, Фузулий каби шоирларнинг Аваз ижодига таъсири масаласи атрофлича ёритилади.

Шоир ижодининг жанрий ранг-баранглиги. Кичик шеърий шаклларнинг (қитъа, рубоий) Аваз Ўтар ижодидаги ўрни. Қитъа ва рубоийларнинг ҳажвий моҳияти. Лирикасида ишқий, ахлоқий, фалсафий, ижтимоий мавзуларнинг куйланиши. Аваз шеъриятининг бадиияти ва тили ўрганилади. Асарларидан парча ёд олинади.

Матн:

1. Аваз Ўтар. Танланган асарлар. Тошкент: ЎзРФА нашриёти, 1951.
2. Аваз Ўтар. Танланган асарлар. Тошкент: Ўздавнашр, 1956.
3. Аваз. Сайланма. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1984.
4. Ўзбек адабиёти. 4 томлик, 4-том. Тошкент, 1960.
5. Ўзбек поэзиясининг антологияси. Тошкент: Ўздавнашр, 1948.

Адабиётлар:

1. Айёмий. Ўт чақнаган сатрлар. Тошкент, 1983.
2. Бобожон А. Аваз Ўтар. Танланган асарлар. Тошкент, 1951.
3. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент: «Ўқитувчи», 1987.
4. Мўминова Д. Ўзбек демократик адабиётида лирика. Тошкент, 1979.
5. Шарифий Ж. Аваз Ўтар ўғли. Тошкент, 1948.
6. Юсупов Ю. Аваз. Адабий- танқидий очерк. Тошкент: ЎзРФА нашриёти, 1951.
7. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик, 5-том. Тошкент: «Фан», 1980.
8. Қосимов Б. Излай-излай топганим. Тошкент, 1983.
9. Ғафур Ғулом. Атоқли демократ санъаткор. Адабий-танқидий мақолалар. Тошкент: ЎзРФА, 1971.

28-мавзу

Завқий лирикаси

Услубий кўрсатма

Завқийнинг ўзбек маърифатпарварлик адабиётининг йирик вакили сифатидаги фаолияти ҳақида маълумот берилади.

Шоир ижодининг тараққиёт босқичлари. Ижодида лириканинг ўрни. Шеъриятининг мавзуи, ғоявий йўналиши. Севги ва муҳаббат мавзусидаги асарларида лирик қаҳрамоннинг ўзига хос ифодаси. Сиёсий лирикасида ҳаётий масалаларга, ижтимоий ходисаларга муносабати. Шоир шеъриятининг тили ва услуби. Завқийнинг халқ оғзаки ижодидан, бадиий тасвир воситаларидан фойдаланишдаги маҳорати ҳам алоҳида ўрганилади. Шеърларидан ёд олинади.

Матн:

1. Завқий. Танланган асарлар. Тошкент: Ўздавнашр, 1958.
2. Ўзбек адабиёти. Тўрт томлик. 4-том, Тошкент, 1960.

Адабиётлар:

1. Абдуғафуров А. Ўзбек демократик адабиётида сатира. Тошкент, 1961.
2. Абдуғафуров А. Убайдулла Завқий. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2003, 6-сон.
3. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. 3-китоб. Тошкент: «Ўқитувчи», 1975.
4. Каримов Н. ва бошқалар. Адабиёт. 10-синф учун дарслик. Тошкент: «Ўқитувчи», 2004.
5. Раззоқов Ҳ. Завқий ҳаёти ва ижоди. Тошкент: «Фан», 1955.
6. Тожибоев Р. Завқий шеъриятида замон садоси. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2003. 6-сон.
7. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том. Тошкент: «Фан», 1980.
8. Қосимов Б. Излай-излай топганим. Тошкент, 1983.

29-мавзу

Завқий ҳажвиёти

Услубий кўрсатма

Завқий лирикасида ҳажвиётнинг ўзига хос ўрни, ҳажвий асарларининг давр иллатларини фош қилиш, тараққиётга тўсқинлик қилаётган ҳукмрон ижтимоий кучларга қарши қаратилганлиги ҳақида фикр-мулоҳаза юритилади.

Турли табақа вакилларининг, маҳаллий бойлар, савдогарлар, рус капиталистларининг Завқий ҳажвиётида фош этилишининг ўзига хос томонларига эътибор қаратилади.

(«Вексель», «Аҳли раста ҳажви», «Золим пули», «Воқеаи қози сайлов» ва бошқа асарлари таҳлилга тортилади).

Шоир ҳажвий асарларининг тили ва услуби, ҳажвий тимсоллар яратишдаги маҳорати ҳам алоҳида таъкидланади. Парчалар ёд олинади.

Матн:

1. Завқий. Танланган асарлар. Тошкент: Ўздавнашр, 1958.
2. Ўзбек адабиёти. Тўрт томлик. 4-том. Тошкент, 1960.

Адабиётлар:

1. Абдуғафуров А. Ўзбек демократик адабиётида сатира. Тошкент, 1961.
2. Абдуғафуров А. Убайдулла Завқий. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2003. 6-сон.
3. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. 3-китоб. Тошкент: «Ўқитувчи», 1975.
4. Каримов Н. ва бошқалар. Адабиёт. 10-синф учун дарслик. Тошкент: «Ўқитувчи», 2004.
5. Раззоқов Ҳ. Завқий ҳаёти ва ижоди. Тошкент: «Фан», 1955.
6. Тожибоев Р. Завқий шеъриятида замон садоси. “Ўзбек тили ва адабиёти” журнали, 2003. 6-сон.
7. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том. Тошкент: «Фан», 1980.
8. Қосимов Б. Излай-излай топганим. Тошкент, 1983.

30-мавзу

Анбар Отиннинг лирик мероси

Услубий кўрсатма

Анбар Отиннинг ижодий мероси ҳақида қисқача маълумот берилади. Шоира ижодининг тараққиёт босқичлари. Лирик тўплами. Анбар Отин шеърларининг жанр турлари. Лирикасининг мавзуси. Севги ва муҳаббат, мустамлакачилик сиёсатидан шикоят, халқпарварлик, ватанпарварлик мавзусининг шоира ижодида ўзига хос ифодаланганлиги ҳақида фикр юритилади. Анбар Отиннинг шеърий санъатлардан фойдаланиш маҳоратига эътибор берган ҳолда ушбу мавзу ёритилади. Шеърларидан ёд олинади.

Матн:

1. Анбар Отин. Шеърлар. Тошкент: Ўздавнашр, 1963.
2. Анбар Отин. Шеърлар, рисола. Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1970.
3. Зебунисо, Дилшод ва Анбар Отинлар шеъриятидан. Тошкент, 1981.

Адабиётлар:

1. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. 3-китоб. Тошкент, 1976.
2. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том. Тошкент, 1980.
3. Қодирова М. Х1Х аср ўзбек шоиралари ижодида инсон ва халқ тақдири. Тошкент: «Фан», 1977.
4. Қосимов Б. Излай-излай топганим. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1983.

М у н д а р и ж а

Кириш____3
Барча мавзулар буйича умумий адабиётлар_________________________________5
Мавзулар____6-29

«Ўзбек адабиёти тарихи”дан
педагогика институти ўзбек тили ва адабиёти факультетларининг сиртқи бўлим
Ш курс талабалари учун назорат ишлари
м а в з у л а р и
(Услубий кўрсатма)

Илмий-услубий нашр

Тузувчилар: доцент Т.Хўжаев,
ўқитувчи М.Худоёрова

Ўзбек тилида

Теришга берилди
Босишга рухсат этилди
Адади 50 нусха